

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
JACK KEROUAC / Visions of Gerard
Published by the Penguin Group, 1991
First published in the United States of America
by Farrar, Straus & Giroux, Inc. 1963

Fordította:
Szántai Zsolt

A fordítást az eredetivel összevetette:
Dezsényi Katalin

Cartaphilus Könyviadó, Budapest, 2009
Felelős kiadó: Szász Zsolt

Copyright © 1958, 1959, 1963
Copyright © renewed Stella and Jan Kerouac, 1986, 1987
Hungarian translation © by Szántai Zsolt, 2009

ISBN 978-963-266-057-8

GERARD DULUOZ 1917-ben született, beteges kisgyerek volt, reumás lázban szenvedett, és számos más olyan probléma jelentkezett nála, ami miatt 1926 júliusában, kilencéves korában véget érő élete legnagyobb részében az ágyat nyomta. Amikor meghalt, a St. Louis de France egyházi iskola apácái voltak mellette, ők jegyezték le utolsó szavait, ők hallgatták végig azokat a mennyek országával kapcsolatos, meghökkenítő kinyilatkozásait a hittanórákon, amelyek elmondásához legfeljebb csak annyi bátorítást kapott, hogy amikor rá került a sor, felszólították – a jámbor kis Gerard-t, a tiszta és angyali arcú kisiút, akiről lerítt a fájdalom; akinek puha szálú haj-szemfödője szánalmasan hullott a homlokába, de hiába, mert a kezével újra meg újra kisöpörte komoly tekintetű, kék szeméből – nem, nem becsmérelem és átkozom tovább ezt az istenverte földet, csak imádkozom, könyörgök azért, hogy erőt találjak magamban ahhoz, hogy megőrizzem Gerard emlékként rögzült arcát, megakadályozzam, hogy elillanjon előlem... mert életem első négy évében, amíg élt, nem 'Ti Jean Duluoaz voltam, hanem Gerard, a világ azonos volt az ő arcával, az arca virágával, a sápadt szabálytalansággal, szentségének szívszaggató mivoltával, a felém irányuló szelídségről szóló tanítá-

sokkal; és anyám állandóan figyelmeztetett, hogy igenis vegyem észre a jóságát, fogadjam meg a tanácsait – Nyaranta Gerard végigheverte a délutánokat, a hátán feküdt, az udvaron, a kezét a szeméhez tartva az elhaladó fehér felhőket, azokat a tökéletes tao-fantomokat figyelve, amelyek materializálódtak, majd továbbálltak, hogy azután semmivé foszoljanak egyetlen hatalmas bolygó-ürességben, mint az emberek lelke, mint maguk a szubsztanciális, hústestű emberek, vagy mint a lowelli üzemek határozottan szubsztanciális, vörös téglából épült kéményei a folyó mellett a szomorú, vörösös napsütésben, vasárnap délutánonként, akkor, amikor a termetes, savanyú ábrázatú férfi, Emil Papa Duluo, az apánk ingujjban olvasgatta a vicclapot a sarokban, az idő és az otthon cserepes növénye mellett... megsimogatta a betegesen aprócska Gerard fejét: – *Mon pauvre 'ti Loup*, szegény kis Farkasom, szenvedésre születél – (röpke pillanatokra eltűnődött, vajon mikor fognak véget érni Gerard szenvedései, mikor fog elállni az eső, mikor kerül sor a tömjénillatú, könnyesen komor temetési szertartásra, amelyet itt szemközt, a Boisvert és a West Sixth sarkán álló St. Louis de France-ban, a pincszerű alagsori templomban fognak megtartani.

Számomra életem első négy éve mindent átható volt és szürke, átjárta egy kedvesen komoly arc emléke, egy arcé, amely fölém hajolt, amely azonos volt velem, amely megáldott engem... a világ fészekaljnyi Duluo szentség, és ő volt a csapatban a nagyobbik csibe, Gerard, aki figyelmeztetett, hogy bánjak szelíden a kis állatokkal, aki kézen fogott, és rég elfeledett kis sétákra vitt.

■

– *ALLO ZIG LAIN... ziglain...zigluu* – mondta a macskánknak, olyan vékonyka, magas, bolondmacska-hangon, és a macska ránézett, üres tekintettel pillantott rá, de úgy, mintha valódi macskanyelven szólna hozzá, és az állatok valóban megértették vagy talán inkább megérezték, hogy kedvesen szól hozzánk, és a tekintetükkel követték, ahogy a házukban, abban a szürke házban járkált, és hirtelen megáldották azzal, hogy váratlanul felugrottak az ölébe, alkonytájt, abban a csendes órában, amikor hallani lehetett a tűzhelyre feltett fazékban a magas keményítőtartalmú ír krumplinak feltett, forró víz bugyborgását... akkor, amikor a házakban a nesztelen csend betömi az emberek fülét, ezzel jelezve, hogy áldottan és állandóan jelen van a mosolygó Avalokitésvara, itt van az örvénylő árnyékok között, a keményre tömött székek és a rojtos ernyős lámpák mögött, amikor a Buja Termékenység Anyaméhében lapító világ valamennyi szomorúnak nevezhető részlete nevetségessé válik... Gerard lenne az utolsó, aki tagadná, hogy ez valóban így van; le merném fogadni, azért volt itt, hogy megáldja a ceruzámat, ahogy most mély lélegzetet véve belekezdtem fájdalmas történetébe, pusztán azért, mert a világnak szüksége van olyan szelídségre és szeretetre, amilyen az övé volt.

– A mennyország teljes egészében fehér – (*le ciel yé tout blanc*, mondta a kisgyerekekre jellemző kiejtéssel és azzal a tájszólással, amivel odahaza beszéltük anyanyelvünket, a franciát) –, az angyalok olyanok, mint a

bárányok, a gyerekek pedig, az összes, együtt vannak a szüleikkel, mindörökre – mondta nekem, mire én:

– *Sont-ils contents?* Boldogok?

– Nem is lehetnek mások, csak boldogok...

– Isten milyen színű?

– *Blanc d'or rouge noir pi toute...* Aranyfehér, vörös-feketés, meg mindenféle... – Ezt nagyjából így lehet lefordítani.

Odajön a cica, és nedves orrát meg a fogait Gerard kinyújtott mutatójához dörzsöli.

– Namitakarsz, *ploo pli?*

Vajon képesnek kellene lennem arra, hogy visszaemlékezek ennek a két múltbéli, szánalomra méltó fivérnek az öleléseire és a szeretetére, arra, ami már olyan távol van nyomorult céloimtól, hogy pozitív részleteit akkor is képtelen lennék előtérbe helyezni, ha létezne a híd, amin keresztül visszamehetek, mert időközben az akkori önmagam valamennyi molekuláját elvesztettem, méghozzá úgy, hogy megvilágosodásuk pillanatát meg se ízlelhettem.

Gerard kabátot és sapkát ad rám, meg fogja mutatni, hogyan kell játszani az udvaron... közben füst száll komoran a vörös, alkonyati háztetőkből a New England-i télen, és árnyékaink a barna, fagyott fűvön olyanok, mintha annak lennének a mementói, ami több millió eonnal ezelőtt történt ugyanebben a valamiben, a lángoló Nirvána-Szamszára leoltott-és-felkapcsolt fényében.

IGENIS HISZEM, hogy emlékszem arra a szürke reggelre (biztosan szombat volt), amikor Gerard megjelent a háznál, a Burnaby Streeten (amikor én 3 éves voltam) egy kisfiúval, akinek a nevét egyszerűen nem tudom elfelejteni, ennek az egésznek olyan a konzisztenciája, mint a szürke sárdaraboké, Plourdes... a neve akár a szomorúsággolyók... szipogott, mert nem volt zsebkendője, hogy kifújja az orrát, piszkos volt, nyamvadt, lyukas pulóvert viselt, miközben Gerard hosszú, fekete, falusias harisnyát meg magas szárú cipőt; az udvaron álltak, a kis, fatetejű verandán, hátul, oldalra húzódva, nagyjából ott, ahonnan látni lehetett a bánat rétjeit (a hátuk mögött az a néhány fenyő, amelyek között esős napokon végignézhettek, hogyan keletkezik az Indiánarcú Kőd)... Gerard szerette volna, ha Ange mama ad ennek a kisfiúnak, Plourdes-nak egy darab kenyeret, vajas kenyeret meg pár banánt: – *Ya faim*, éhes – ... szegény családból származott, a szülei nem törődtek vele, legalábbis ez tűnt a legvalószínűbbnek, naponta csak egyszer kapott enni, vacsorát, vagy időnként (talán) egy-egy zsíros kenyeret, Gerard elég okos volt ahhoz, hogy észrevegye: a fiú éhes, ezért sír; Gerard tudta, hogy az anyja milyen nagylelkűen szokott viselkedni, ezért hazahozta a fiút, és ennielót kért a számára... anyám természetesen megetette a fiút, aki most, évekkel később, tudom, mert nemrég találkoztam vele, amikor ellátogattam Lowellbe, szóval most száznyolcvan centi magas, és legalább kétszáz font a súlya; az az iszonyatos mennyiségű vajas kenyér meg banán, a rengeteg, gyerekként kapott adomány mind-mind

beépült hústorony testébe... emlékvillanás csupán, talán nem egyéb a parányi teherautósofőr-agyában, lehet, hogy alig emlékszik arra a beteges kisfiúra, aki valamikor régen megsajnálta őt, aki ennivalót szerzett neki... Plourdes... kanadai név, én valahogy kihallom belőle Lowell hideg és szétfagyott kétségbeesését, a nyers, fájdalmas reményvesztettséget... úgy hangzik, mint annak a magányos kutyának az ugatása, amelyiknek senki sem nyit ajtót... Plourdes-nak az volt a sorsa, ami nekem... Gerard előtte is kinyitotta a Szeretetisten kapuját, csakis ez lehet az oka annak, hogy most, harminc évvel később a szívem, az én szerencsétlen, behegedt szívem még mindig meleg, mert megmentettek... Gerard nélkül vajon mi történt volna 'Ti Jeannel?

Kint vagyok a verandán, bebugyolálva, meleg ruhában, és figyelem ezt a kis krisztusi drámát... anyám bemegy a konyhába, kenyeret vajaz, banánt hámoz, mindent olyan szívszaggató, lassú, szöszmötölő mozgással csinál, mint a világon az összes többi anya tenné, mondjuk a hajdani indián anyák, akik tortillát készítettek, akik kását főztek az évszázadok és az üvöltő szelek túlsó partján... a szívem ott van, ahová tartozik.

Apám hazajön a munkából, végighallgatja a történetet, és így szól: – Hogy ennek a gyerekek milyen jó szíve van! – És közben a fejét csóválja, és az ajkát harapdálja a kályha mellett.

CSAK SOK ÉVVEL később, amikor megismerkedtem Savas Savakisszal, amikor megértettem őt, csak akkor idéztem fel azt a határozott és örökkévaló *idealizmust*, amit szentté vált testvérem megosztott velem... még később, amikor felfedeztem (vagy: mocskos szájú, ámuldozó, kiborult, perzselt agyú eszméléssel ismét felfedeztem) a buddhizmust, a Megvilágosodást... álmélkodva idéztem fel énem kezdetének kezdetétől, lett légyen bárki vagy bármi is ez a bizonyos „én”, és megérezttem, az a sorsom, az a végzetem, hogy találkozam Gerard-ral meg Savasszal és az Áldott Buddhával (meg persze az én Édes Krisztusommal is Pál leveleinek segítségével, a pogány erőszakosság véres keresztfáin által), találkozam velük, és megismerjem őket, és megértsem őket... az, hogy megízleljem a tiszta hitet a fénylő és egyetlen igazságban: minden így van jól, csak gyakoroljuk az Együttérzést, és így közel kerülünk a Mennyek Országához.

Gerard szomorú szeme előre megjósolta... az álomban, amely már véget ért (minden ilyen)... az arca nyugodt és együttérző volt, a róla készült képek mindegyikén ilyennek látszott, így azon is, amelyik most itt van előttem, azon, amelyet (valószínűleg) ötéves korában készítettek róla, a verandán, a Lupine Roadon álló háznál, amely most, hogy nemrég ellátogattam oda, megmutatta nekem (nekem, aki a csecsemők korávént tekintetével nézelődtem) a Föld-Kezdemények ősrégi alakját, méghozzá a veranda mennyezetén világító villanykörte formájában, amelyet néztem, csak néztem, amelyet csecsemőszemmel tanulmányoztam a bágyadt napsütéses, hosszú dél-

utánokon vagy a langymeleg márciusokban, a bölcsőmből... most, hogy nemrég láttam, most, harminchárom éves koromban, a körvonalai összeforrtak bennem Gerard arcának rég elfeledett kontúrjaival, meg a különös, puha szálú hajával és a kis, raszkolnyikovos parasztingével, meg a hosszú, fekete harisnyájával... de jaj, az egész ráfolyt a szomszéd ház barna zszindelyeire, és ami még rosszabb: ráfolyt arra a „kőkastélyra”, amely a domb tetején áll, a rét túloldalán; arra, amely racionális emlékezetemből teljesen kikoptott, és csak néztem a felnőttek, az emberré érettek csodálkozásával, azzal az álmélkodással, amit félígmeddig öntudatlanul megjósoltam kamaszkori, a Doktor Saxszal és a Nagy Világkigyó kastélyával kapcsolatos tündéseim során, amelyeket már a *Duluoz Legenda* lelegején meg kell magyaráznom... úgy tudom, a veranda volt a helyszíne annak a szent, aprócska fényképnek, amely most itt van előttem: Gerard a korláton ül a nővéremmel, Ninnel (aki akkor hároméves volt), a kezét fogja, és mindketten mosolyognak a napfényben, miközben valamelyik nagynéni vagy atyáskodó keresztapa elkészíti a felvételt, az emberi remények rég elfeledett hava belesápadt a régi fénykép barnább foltjaiba... ezen a felvételen látom Gerard szemével a gyémánt jóságot, a Testvérideál türelmes alázatát, amely még így, a buddhaság, az Együttérző Szentség örökkévaló folyosójának túlsó oldaláról nézve is felfedezhető; látom a nirmánát (megjelenést) és a káját (formát)... a saját bátyám, egy aprócska szentség-pötty a Dermesztő Kozmosz és az Univerzumok végtelen gömbszerűségén... a szíve, az

alatt a kis ing alatt éppen olyan nagy, mint a Lowellben élő francia kanadaiak otthonában a tövisekkel és vércseppekkel együtt ábrázolt Szent Szív.

DE LÁM!... egy nap Gerard talált egy egeret, a szerencsétlen állat beleesett Scoop egércsapdájába, odakint a West Sixth Streeten, a halpiacnál... arcok, ridegebbek, mint a mérges pókok, azoknak az arca, akik felfedezték és kifejlesztették az egérfogót, és kegyetlen bárgyúságból döngöltek utat maguknak vérmocskos ajtaikhoz; akik varjakként tömörültek az ablakpárkányon... és ha már ez szóba került ezen a szürke reggelen, azt is elmondom, hogy emlékszem a lowelli kanukokra, az apró természetű kereskedőkre, a hentesekre, a vaját és tojást árusító emberekre, a halászokra, a hordókészítőkre, a padokon tunyuló hobókra (valójában nem is padok voltak, hanem karoszékek, amelyekben valamikor régen öregemberek üldögéltek a házuk előtt, és az utcára köpködtek... ezek a székek álltak a kocsmák, az éjjeli menedékhelyek és a szeméthalmok előtt, miközben a kupacok tetején a déli forráságban szinte gőzölögtek az elhajított banánhéjak)... a bamba, tátott szájú arcok, olyan felnőttek arca, akik még csak nem is ismerték azokat a szavakat, amikkel áldani vagy dicsérni lehetett a Gerard-hoz hasonló apró angyalkákat, akik vették a fáradságot, és megpróbálták kiszabadítani az egereket az egérfogókból... ezek a felnőttek nem csináltak mást, csak bámultak, csak rágták a pipájuk szárát, ostobák voltak valamennyien, pedig életük teljében voltak...

a kisegér meg ott vergődött a betonon, végül kiszabadult, hála Gerard-nak... be akart támolyogni a halálével és köpettel teli csatornába, hogy inkább ott pusztuljon el... Gerard azonban szelíden felemelte, a zsebébe tette, és ezzel a mozdulattal mintegy elvette a jószág magvait... hazavitte, ápolgatta, bekötözte a sebeit, kézbe fogta, simogatta, kis kosárkát készített neki, anya meg csak nézte, álmélkodva, az emberek meg csak járkáltak az utcákon, csak magukkal foglalkoztak, a saját bajukkal, papírba csavart üvegből ittak... hobók! mind az!... egy egérszarnál is apróbb gondolat villant át az agyukon vasárnap, az istentiszteleten, amikor folyt a gyűjtés; ilyenkor mindegyikük számolgatni kezdett, vajon mennyit is dobjon a perselybe... tulajdonképpen nem emlékszem a részletekre, de a lelkemben és az elmémben igenis ott van az az egérke, a mindig kíváncsi kis állatka, meg ott van Gerard is, meg a kosárka, meg a konyhánk, ami ebben a szívmengető jelenetben a kórház szerepét töltötte be... – Az a nagy izé fájni fog, ha ráesik a lábadra – (Gerard tényleg nagy együttérzéssel tudott beszélni mások fájdalmáról, mivel neki is éppen elég kínban volt része ahhoz, hogy tudja, mi mindenben mehet keresztül az ember)... érezte, milyen is az, amikor a vas megreccsenti az ember törékeny madárcsontjait, és megnyomja a testét, és széttör mindent, és ránehezedik a lábára, egyre csak nyomja a lábfejét; a fájdalom ilyenkor rosszabb, mint a halál, a fájdalom tönkreteszi az ember életét... mert nem az ártatlan, tiszta természet miatt látszanak a dombok ilyen szomorúnak és félelmetesnek, az emberek miatt

van az egész, a rémesen gondolkodó emberek miatt... a tudatlanságuk miatt, a durvaságuk miatt, a szárnalmas és önös ravaszkodásuk miatt; az álnokságuk, a képmutatásra való hajlamuk, a veszteségek miatti bánatuk, a nyereségek utáni sóvárgásuk miatt... a csaposlegények, a szemetesek, a temetkezési vállalkozók, a kesztyűt viselők, a ködöt lélegzők, a szarpucolók, a húgyosok, a csalók, a bűzlők, a dagadt fajankók miatt, azok miatt a szálni való és nyomorult szemétládák miatt, akiket a föld a hátán hord... – Egér? Kit érdekel egy istenverte egér... az Úr olyannak teremtette őket, hogy pontosan belepasszoljanak az egérfogóinkba – tipikus gondolat... hamarabb fogok ráönteni egy hordónyi tudod mit a házam tetejére, mint hogy egy mér földet gyalogoljak úgy, hogy közben egy ilyen emberről beszélgetek valakivel... – Gerard-t természetesen nem sorolom a kapzsi és ostoba tömegbe, a kanbirkák közé... a fekete boltban, az árukkal megtömött zsákok között üldögélő ember különösen ijesztő, komor, szürkés ábrázatú, savószín szemű, félelmetes francia kanadai volt; feneketlen, zord és titkos pincéjében heringeshordók álltak, és ott dugta el az aranygyűrűit is; a felesége meg a lánya egy másik komor helyiségben élte az életét; a mocskos seprű a bolt sarkában állt, a férfi istenfélőnek vallotta magát, a keze hideg volt, a bele forró, a korbácsot sokat használta; könnyedén köszönt, és keményen bíralt másokat... az édes Indiában vagy Tahitin temesettek el, nem akarok az ő temetőjükben feküdni... vagyis inkább hamvasszatok el, és vigyetek át a *Les Indes*-re, elegendem van... de várjatok, addig ne csináljatok sem-

mit, amíg neki nem ugrom pár ilyen istenverte bugrisnak... nem valószínű, hogy Gerard, ha életben marad, valaha is úgy meghízik, mint én, ha így folytatom; ő sosem panaszkodott volna másokra ostobán és hangosan, főleg nem nyomtatásban, de nincs ebben semmi különös, mert olyan vajszívű angyalt, mint ő, sosem találtok a jövő tudományos fantasztikumának vérző, műanyag péniszrudakkal és kerek lyukgépekkel felszerelt angyal lényei között, azok között, akik azon aggódnak, hogyan juthatnak el a Veremből a Mennybéli Hugyozdába, ami egymilliomod hüvelykkel közelebb van a mi kegyelmes Urunk örökévalóságához, mint ez a kis porszem, amit Földnek nevezünk (amire egyébként köpnék) (ha a helyetekben lennék) (Maha Meru)... és délutanonként Gerard sokszor visszament az iskolába... egyszer délben fontos feladatot kapott: el kellett mennie a boltba füstölt halért, na, akkor talált rá az egérre... most pedig mosolygok, mert miközben lassan mind kövérebb leszek, és közben komorkodom, látom őt, ahogy végigmegy a Beaulieu Streeten, az iskola felé, az összeszíjazott könyveivel, hosszú, fekete harisnyában, és körbelengi személyiségének az a különleges, komoly édessége, ami számomra annak idején a legfontosabb volt, mást nem is láttam... boldog, mert az egere jólakottan, biztonságban feküdt a menet közben megjavított kis kosárban... és akkor, a napközépi bágyadtságban ártatlan pofával megjelent a macskánk, és megette, és nem hagyott meg mást az egérből, csak a farkát, okot szolgáltatva ezzel Lowell valamennyi lakójának a nevetésre, és amikor Gerard négy körül

hazaért, megtalálta az egérfarkat annak a száralmas kis kosárnak az alján, amit oly nagy lelkesedéssel javított meg, és sírva fakadt... én is zokogtam.

Az anyám megpróbálta elmagyarázni, hogy a macskánk semmiről sem tehet, senki sem tehet semmiről, egyszerűen ilyen az élet.

Gerard tudta, hogy a macska tényleg nem tehet semmiről, ennek ellenére megfogta Nannyt, a hintaszékre ültette, fogta az állát, és zengzetes szónoklatot intézett hozzá:

– *Méchante!* Rossz kislány! Hát nem érted, mit tettél? Mikor fogod már megérteni? Nem bántjuk a kis állatokat, a kicsi élőlényeket! Békén hagyjuk őket! Sosem jutunk a mennyországba, ha megesszük egymást, és állandóan ártunk egymásnak!... ész nélkül, ostobán!... térj észre, ostoba leányzó!... fogd már fel, mit tettél!... és szégyelld magad! Mert ez igenis szégyen! Te ostoba! És most ne billegtesd nekem a füledet! Megértetted, mit mondtam? Egy szép napon ennek véget kell vetni! Nem lesz ám mindig úgy, hogy ráérünk ezzel még!... Rossz kislány! Gyerünk! Eredj a sarokba! Aztán alaposan gondold át a dolgot!

Addig sosem láttam dühösnek Gerard-t.

Döbenten és félve ültem a sarokban, valahogy úgy, mint az a fickó, aki a templomban végignézte, ahogy Krisztus felborogatja a pénzváltók asztalait, előkapja a korbácsát, amit egyébként csak elvétve használt, és kiúzi a kufárokat.

